

VALERIU MOISESCU

Actorul în repetiție

Relația regizor-actor este întotdeauna determinată de un al treilea factor, personajul, în numele căruia „luptă” fiecare și pe care fiecare îl „apără” în felul lui, cu pasiune și uneori chiar cu îndirjire. Aliați și asociați ab initio, regizorul și actorul pot ajunge pe parcurs la eventuale disocieri, dar disocierea, în ciuda unor posibile contradicții și chiar animozități, nu poate fi antagonică, ci cordială, deoarece atât unul cât și celălalt urmăresc, în ultimă instanță (excluzând cazurile de veleitarism exacerbat), același scop.

Desigur, scopul unic și comun nu îi scutește de îndoieli și incertitudini pe parcursul elaborării spectacolului, dar în clipa în care relația nu se bazează constant pe prețuire reciprocă, ci este minată de suspiciune ori neîncredere, rezultatul oscilează între îndoielnic și dezastuos.

Succesul este cimentul care consolidează relația regizor-actor, după cum eșecul îi poate distruge sau verifica trăinicia. Așa se justifică preferința unui regizor de a lucra cu anumiți actori și a unor actori de a colabora cu anumiți regizori: izbinzi artistice comune, întărind și amplificând în timp credința unuia în celălalt. Acesta nu este deloc un lucru neglijabil, actul teatral fiind în primul rând un act de credință.

Un spectacol făcut fără credință, de „părinți” care nu s-au iubit, ori moare în procesul nașterii, ori e sortit, din păcate, unei dispariții premature.

Credința actorului în regizor și a regizorului în actor presupune, în afară de dragoste reciprocă, și respect reciproc.

Îmi amintesc mereu că majoritatea pușinelor adevărate pe care le știu despre teatru le-am învățat de la actorii pe care am avut șansa să-i întâlnesc la începutul sau pe parcursul existenței mele artistice.

Nu pot uita colaborarea, pe scena teatrului din Oradea și apoi pe cea a Teatrului Mic, cu Ion Marinescu, actor care nu se dădea înapoi nicidecum de la cele mai dificile sarcini, ba chiar, cu un fanatism exemplar, te obliga — asemeni unui sportiv de performanță — să-i ridici stacheta din ce în ce mai sus. Model de profesionalism, acest actor, cu care am colaborat în realizarea unor ro-uri importante, dintre care un Cyrano

greu de egalat, îmi spunea adeseori în repetiții: „Pe tine, ca regizor, nu trebuie să te preocupe dacă pot să fac ceea ce îmi ceri; cere-mi tot ceea ce crezi că trebuie să fac, și datoria mea, ca actor, este să fac, oricât de grea, «peste mână» sau chiar imposibilă mi s-ar părea în clipa de față sarcina pe care trebuie să o execut”.

Cu Mihai Pălădescu, ca urmare a unei îndelungate colaborări în timp, începută cu spectacolul meu de diplomă la Galați în 1955 și continuată „pînă în zilele noastre”, pe scena Teatrului de Comedie (colaborare din care au rezultat, printre altele, personaje ca Scapin, Crăcănel, Jupin Fortunato, Calabazas, Wanderghelder, Sganarelle și multe altele), comunicarea în repetiții se realiza atât de spontan încît o frîntură de frază, un cuvînt, sau chiar un simplu gest, de o parte sau de alta, ne erau de cele mai multe ori suficiente amîndurora pentru a ne putea înțelege perfect.

L-am lăsat la urmă pe marele meu prieten Toma Caragiu, actor a cărui simplă prezență în repetiție transforma miraculos încordarea muncii de elaborare a spectacolului într-o sărbătoare a creației. El primea indicația cu o deschidere totală și o execuția cu o bucurie atât de mare, încît la capătul a patru ore de repetiție — pe care le așteptai cu înfrigurare de la o zi la alta — ajungeai la convingerea că ești pur și simplu un geniu, și asta te stimula continuu, obligîndu-te din ce în ce mai mult a-ți justifica statutul pe care el, cu generozitate, ți-l crea.

Aș putea desigur înmulți aceste exemple, din fericita experiență a întîlnirii cu mari personalități ale scenei românești; dar cele despre care am pomenit, din păcate, doar în treacăt, mi se par suficiente pentru a sublinia importanța stabilității în munca de pregătire a spectacolului a unui climat propice creației, la care contribuie, deopotrivă, regizorul și actorul.

Cît timp inutil se pierde uneori în repetiție numai pentru că regizorul îi place să vorbească și să se asculte vorbind, sau actorului, să discute, la înfinit, în loc să încerce să facă, să intre în joc, să acționeze!

Cuvîntul actor are fără îndoială la origine latinescul actus, care înseamnă act, semnificînd atât acțiunea cît și rezultatul unei acțiuni.